

PHÁT TRIỂN DU LỊCH DI SẢN GẮN VỚI GIÁO DỤC VĂN HÓA CHO THẾ HỆ TRẺ

● LÊ THỊ VÂN ANH

Khoa Du lịch & Khách sạn, Trường Đại học Kinh tế - Kỹ thuật Công nghiệp

TÓM TẮT:

Du lịch di sản ngày càng đóng vai trò quan trọng trong việc bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa của mỗi quốc gia. Bên cạnh mục tiêu phát triển kinh tế du lịch, việc khai thác di sản còn góp phần giáo dục truyền thống, lịch sử và bản sắc văn hóa cho thế hệ trẻ. Bài viết phân tích vai trò của du lịch di sản trong giáo dục văn hóa cho thế hệ trẻ, đồng thời đề xuất một số định hướng nhằm phát huy hiệu quả giá trị giáo dục của các điểm di sản thông qua hoạt động du lịch.

Từ khóa: du lịch di sản, giáo dục văn hóa, thế hệ trẻ, bảo tồn di sản, phát triển du lịch.

1. Đặt vấn đề

Đối với mỗi dân tộc, di sản văn hóa không chỉ là dấu ấn của lịch sử mà còn là nền tảng quan trọng để hình thành bản sắc văn hóa và truyền thống xã hội. Việc bảo tồn và khai thác di sản vì vậy không chỉ mang ý nghĩa gìn giữ các giá trị quá khứ mà còn góp phần giáo dục thế hệ trẻ về lịch sử, văn hóa và truyền thống dân tộc. Trong những năm gần đây, du lịch di sản đã trở thành một xu hướng phát triển nổi bật trong ngành du lịch. Nhiều điểm di sản văn hóa và lịch sử được khai thác như những điểm đến hấp dẫn, thu hút đông đảo du khách trong và ngoài nước. Hoạt động du lịch không chỉ mang lại nguồn thu cho địa phương mà còn tạo cơ hội để quảng bá các giá trị văn hóa đặc sắc của dân tộc. Thông qua các hoạt động tham quan, trải nghiệm và tìm hiểu di sản, du khách có thể tiếp cận trực tiếp với những giá trị lịch sử và văn hóa được lưu giữ qua nhiều thế hệ.

Đối với thế hệ trẻ, đặc biệt là học sinh và sinh viên, du lịch di sản có ý nghĩa quan trọng trong việc nâng cao nhận thức về lịch sử và văn hóa dân tộc. Những chuyến tham quan thực tế tại các di tích lịch sử, bảo tàng hoặc khu di sản giúp người trẻ hiểu rõ hơn về quá khứ, từ đó hình thành ý thức bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa truyền thống. Tuy nhiên, trong thực tế, việc kết hợp giữa hoạt động du lịch và giáo dục văn hóa cho thanh thiếu niên vẫn còn nhiều hạn chế. Nhiều chương trình tham quan chưa khai thác đầy đủ yếu tố giáo dục, khiến giá trị truyền tải đến thế hệ trẻ chưa thật sự sâu sắc.

Chính vì vậy, nghiên cứu phát triển du lịch di sản gắn với giáo dục văn hóa cho thế hệ trẻ có ý nghĩa quan trọng cả về mặt lý luận và thực tiễn. Việc xây dựng các mô hình du lịch di sản mang tính giáo dục không chỉ góp phần nâng cao hiệu quả khai thác di sản mà còn giúp thế hệ trẻ hiểu rõ hơn về lịch sử, văn hóa và truyền thống dân tộc.

2. Thực trạng phát triển du lịch di sản gắn với giáo dục văn hóa cho thế hệ trẻ tại Việt Nam

Hệ thống di sản văn hóa tại Việt Nam có giá trị lịch sử và văn hóa đặc biệt phong phú. Việt Nam hiện có nhiều di sản văn hóa và thiên nhiên được công nhận là di sản thế giới, bên cạnh hàng nghìn di tích lịch sử văn hóa được xếp hạng cấp quốc gia và cấp tỉnh. Những địa điểm này không chỉ có ý nghĩa về bảo tồn văn hóa mà còn trở thành không gian giáo dục lịch sử, truyền thống và bản sắc dân tộc cho thế hệ trẻ thông qua các hoạt động du lịch, tham quan và học tập trải nghiệm. Trong những năm gần đây, nhiều di sản đã được khai thác theo hướng kết hợp giữa tham quan du lịch và hoạt động giáo dục, đặc biệt đối với học sinh và sinh viên.

Một trong những địa điểm tiêu biểu có giá trị giáo dục lịch sử và văn hóa rõ rệt là Hoàng thành Thăng Long. Khu di tích này được UNESCO công nhận là di sản văn hóa thế giới vào năm 2010 và được xem là trung tâm quyền lực chính trị của các triều đại phong kiến Việt Nam trong suốt nhiều thế kỷ. Tại đây thường xuyên tổ chức các chương trình tham quan dành cho học sinh, sinh viên và các hoạt động trải nghiệm lịch sử. Theo thông tin từ Trung tâm Bảo tồn Di sản Thăng Long - Hà Nội, nhiều chương trình giáo dục di sản đã được triển khai như hoạt động tìm hiểu khảo cổ học, trải nghiệm lịch sử triều đình và các chương trình hướng dẫn tham quan dành cho học sinh. Những hoạt động này giúp người trẻ tiếp cận trực tiếp với các giá trị lịch sử, từ đó hiểu rõ hơn về quá trình hình thành và phát triển của kinh thành Thăng Long trong lịch sử dân tộc.

Một địa điểm khác có ý nghĩa quan trọng trong việc kết hợp du lịch di sản với giáo dục văn hóa là Quần thể di tích Cố đô Huế. Đây là di sản văn hóa thế giới được UNESCO công nhận từ năm 1993, bao gồm hệ thống cung điện, đền đài và lăng tẩm của triều Nguyễn. Các công trình kiến trúc tại Huế phản ánh rõ nét trình độ kỹ thuật xây dựng và nghệ thuật kiến trúc của Việt Nam trong giai đoạn phong kiến. Theo báo cáo của Trung tâm Bảo tồn Di tích Cố đô Huế, nhiều chương trình giáo dục di sản dành cho học sinh đã được tổ chức tại khu di tích. Các hoạt động như tham quan hướng dẫn

chuyên đề, trải nghiệm nghi lễ cung đình hoặc tìm hiểu về lịch sử triều Nguyễn đã thu hút sự tham gia của nhiều trường học. Thông qua các chương trình này, học sinh có cơ hội tìm hiểu sâu hơn về lịch sử, kiến trúc và văn hóa cung đình Việt Nam, từ đó nâng cao ý thức bảo tồn di sản.

Bên cạnh các di sản lịch sử, nhiều di sản thiên nhiên cũng được khai thác như không gian học tập và giáo dục cho thế hệ trẻ. Một ví dụ điển hình là Vịnh Hạ Long. Di sản thiên nhiên thế giới này nổi bật với hệ thống đảo đá vôi và hang động có giá trị địa chất và cảnh quan đặc biệt. Theo thông tin của Ban Quản lý Vịnh Hạ Long, nhiều chương trình giáo dục môi trường và giáo dục di sản đã được tổ chức cho học sinh tại khu vực vịnh. Các hoạt động như tham quan hang động, tìm hiểu hệ sinh thái biển và nghiên cứu địa chất giúp người trẻ hiểu rõ hơn về giá trị tự nhiên của di sản. Những trải nghiệm thực tế này góp phần nâng cao nhận thức của thế hệ trẻ về bảo vệ môi trường và bảo tồn tài nguyên thiên nhiên.

Ngoài các di sản đã được UNESCO công nhận, nhiều di tích lịch sử văn hóa trong nước cũng trở thành điểm đến giáo dục quan trọng. Một trong những địa điểm thường xuyên được các trường học lựa chọn trong các chương trình học tập thực tế là Khu di tích Kim Liên tại tỉnh Nghệ An. Đây là quê hương của Hồ Chí Minh và là địa điểm có ý nghĩa đặc biệt trong việc giáo dục truyền thống cách mạng. Theo số liệu của ban quản lý khu di tích, mỗi năm nơi đây đón hàng triệu lượt khách tham quan, trong đó có số lượng lớn học sinh và sinh viên. Các hoạt động tham quan, tìm hiểu về cuộc đời và sự nghiệp của Chủ tịch Hồ Chí Minh giúp thế hệ trẻ hiểu rõ hơn về lịch sử đấu tranh giành độc lập của dân tộc.

Một điểm đến khác có giá trị giáo dục lịch sử sâu sắc là Địa đạo Củ Chi. Hệ thống địa đạo này được xây dựng trong thời kỳ kháng chiến chống Mỹ và trở thành biểu tượng cho tinh thần chiến đấu và ý chí kiên cường của quân và dân Việt Nam. Theo tài liệu của Sở Du lịch Thành phố Hồ Chí Minh, địa đạo Củ Chi là một trong những điểm tham quan lịch sử thu hút nhiều học sinh, sinh viên trong các chương trình giáo dục truyền thống. Tại đây, người tham quan có thể trực tiếp

trải nghiệm không gian địa đạo, tìm hiểu về điều kiện sinh hoạt và chiến đấu của quân dân trong thời kỳ chiến tranh. Những trải nghiệm này mang lại ấn tượng sâu sắc và góp phần nâng cao nhận thức của thế hệ trẻ về lịch sử dân tộc.

Một ví dụ tiêu biểu khác về việc kết hợp du lịch di sản với giáo dục văn hóa là Phố cổ Hội An. Khu phố cổ này được UNESCO công nhận là di sản văn hóa thế giới vào năm 1999 và được biết đến như một thương cảng quốc tế sầm uất trong các thế kỷ trước. Không gian kiến trúc cổ kính cùng với các hoạt động văn hóa truyền thống tại Hội An tạo nên môi trường học tập thực tế cho nhiều học sinh và sinh viên. Theo báo cáo của Trung tâm Quản lý Bảo tồn Di sản Văn hóa Hội An, nhiều chương trình giáo dục di sản đã được triển khai, bao gồm các hoạt động trải nghiệm nghề thủ công truyền thống, tìm hiểu lịch sử thương cảng và tham gia các lễ hội văn hóa địa phương. Những hoạt động này giúp thế hệ trẻ hiểu rõ hơn về quá trình giao lưu văn hóa và lịch sử phát triển của đô thị cổ Hội An.

Thực tế cho thấy, việc khai thác di sản phục vụ giáo dục văn hóa thông qua hoạt động du lịch đã được nhiều địa phương quan tâm. Các chương trình tham quan học tập, trải nghiệm di sản và giáo dục lịch sử ngày càng được tổ chức phổ biến trong các trường học. Tuy vậy, mức độ triển khai vẫn còn khác nhau giữa các địa phương và chưa hình thành được nhiều sản phẩm du lịch giáo dục chuyên biệt dành cho thanh thiếu niên. Nhiều chương trình tham quan vẫn chủ yếu dừng lại ở hoạt động giới thiệu thông tin mà chưa chú trọng đầy đủ đến yếu tố trải nghiệm và tương tác.

Mặc dù vậy, những ví dụ từ các di sản tiêu biểu như Hoàng thành Thăng Long, Cố đô Huế, Vịnh Hạ Long, Phố cổ Hội An hay các di tích lịch sử cách mạng cho thấy tiềm năng lớn của việc kết hợp du lịch di sản với giáo dục văn hóa cho thế hệ trẻ. Các hoạt động tham quan thực tế, chương trình giáo dục di sản và trải nghiệm văn hóa đã góp phần giúp học sinh và sinh viên tiếp cận lịch sử và văn hóa dân tộc một cách trực quan và sinh động hơn. Điều này cho thấy du lịch di sản có thể trở thành một phương thức giáo dục hiệu quả, góp phần bồi dưỡng nhận thức lịch sử và ý thức bảo tồn văn hóa cho thế hệ trẻ trong bối cảnh hiện nay.

3. Định hướng phát triển du lịch di sản gắn với giáo dục văn hóa cho thế hệ trẻ

Phát triển du lịch di sản gắn với giáo dục văn hóa cho thế hệ trẻ đang trở thành một định hướng quan trọng trong chiến lược khai thác và bảo tồn các giá trị văn hóa tại Việt Nam. Để phát huy đầy đủ vai trò giáo dục của du lịch di sản, cần định hướng phát triển theo hướng kết hợp chặt chẽ giữa hoạt động tham quan và nội dung giáo dục văn hóa.

Đồng thời tăng cường xây dựng các chương trình du lịch học tập dành cho học sinh và sinh viên. Nội dung của các chương trình tham quan cần gắn với kiến thức lịch sử và văn hóa được giảng dạy trong nhà trường. Khi học sinh được tiếp cận trực tiếp với các di tích lịch sử, quá trình tiếp nhận kiến thức sẽ trở nên sinh động và dễ hiểu hơn so với việc học qua sách vở. Các địa điểm như Hoàng thành Thăng Long hay Quần thể di tích Cố đô Huế có thể trở thành không gian học tập thực tế, nơi người học được tìm hiểu về lịch sử các triều đại phong kiến, kiến trúc cung đình và những giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc.

Một hướng phát triển khác là chú trọng xây dựng các hoạt động trải nghiệm văn hóa tại các điểm di sản. Hoạt động tham quan sẽ trở nên hấp dẫn hơn khi người trẻ có cơ hội tham gia trực tiếp vào các hoạt động văn hóa truyền thống. Những hoạt động này không chỉ giúp người trẻ hiểu rõ hơn về đời sống văn hóa của cộng đồng mà còn góp phần duy trì và phát huy các nghề truyền thống.

Bên cạnh đó, việc ứng dụng công nghệ số trong hoạt động du lịch di sản cũng cần được quan tâm. Các công nghệ như mô hình thực tế ảo, hệ thống thuyết minh tự động hoặc ứng dụng hướng dẫn tham quan trên thiết bị di động có thể giúp người trẻ tiếp cận di sản một cách trực quan và sinh động hơn. Việc tái hiện các sự kiện lịch sử thông qua công nghệ sẽ giúp người tham quan hiểu rõ bối cảnh lịch sử của di sản, đồng thời tạo sự hứng thú trong quá trình tìm hiểu.

Những định hướng phát triển trên cho thấy, du lịch di sản có thể trở thành một phương thức giáo dục hiệu quả đối với thế hệ trẻ. Việc kết hợp giữa hoạt động tham quan và giáo dục văn hóa không chỉ góp phần nâng cao nhận thức của thanh thiếu niên về lịch sử và bản sắc dân tộc mà còn thúc đẩy công tác bảo tồn và phát huy giá trị di sản trong xã hội hiện đại ■

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

Chính phủ (2020). Quyết định số 147/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ: Phê duyệt Chiến lược phát triển du lịch Việt Nam đến năm 2030.

Cục Di sản Văn hóa (2020). Di tích lịch sử và khảo cổ Khu Trung tâm Hoàng Thành Thăng Long - Hà Nội. Truy cập từ: <https://dsvh.gov.vn/di-tich-lich-su-va-khao-co-khu-trung-tam-hoang-thanh-thang-long-ha-noi-2945>.

Bộ Văn hóa, thể thao và du lịch (2024). Bảo tồn và phát huy giá trị di sản Cố đô Huế. Truy cập từ: <https://bvhttdl.gov.vn/bao-ton-va-phat-huy-gia-tri-di-san-co-do-hue-20240910161912217.htm>.

Trung tâm bảo tồn di sản văn hóa thế giới Hội An (2025). Bảo tồn, tôn tạo và phát huy giá trị Di sản văn hóa thế giới Đô thị cổ Hội An gắn với phát triển thành phố Hội An và du lịch giai đoạn 2012 - 2025. Truy cập từ: <https://hoianheritage.net/vi/trao-doi-chuyen-nganh/chuyen-de-nghien-cuu-trao-doi/bao-ton-ton-tao-va-phat-huy-gia-tri-di-san-van-hoa-the-gioi-do-thi-co-hoi-an-gan-voi-phat-trien-thanh-pho-hoi-an-va-du-lich-giai-doan-2012-2025-1320.html>.

Ngày nhận bài: 15/01/2026

Ngày phản biện đánh giá và sửa chữa: 6/02/2026

Ngày chấp nhận đăng bài: 27/02/2026

DEVELOPING HERITAGE TOURISM IN CONJUNCTION WITH CULTURAL EDUCATION FOR YOUNGER GENERATIONS

● **LE THI VAN ANH**

Faculty of Tourism & Hospitality, University of Economics
Technology for Industries

ABSTRACT:

Heritage tourism is playing an increasingly significant role in preserving and promoting the cultural values of nations. Beyond its contribution to economic development, the utilization of heritage sites serves as an important medium for educating younger generations about history, traditions, and cultural identity. This study examines the role of heritage tourism in cultural education for youth, with particular attention to the ways in which tourism activities can facilitate knowledge transmission and value formation. Through this analysis, the study highlights key factors shaping the educational potential of heritage sites and provides a structured understanding of how their cultural value can be effectively integrated into tourism practices.

Keywords: heritage tourism, cultural education, young generation, heritage preservation, tourism development.